

премошћење

Валерио Маџрели

ТЕРАНЕРА

Сасвим лагано, сџизали су на ѓраницу ѓрашине.

Л. Ф. Селин

I

Изразим из здробљеног и клаустрофобичног Рима. Црева, шваргла и шкембићи, вртлози путева. И сада непознате и неразлучиве територије предграђа и запрепашћеност. Човек се строваљује у мрежу улица, кућа, ливада, поља. Поништава могућност оријентисања и поништава околни крајолик. Катаклизма је породила безобалне и огромне зоне, хибридну и синтетичку природу, звечка сабласни ланац од назива што опасује урбс фунебралним загрљајем: златни ланчић и марана¹, ореол, санитарни појас и септичка јама. Септичка јама.

Ево мртвачког плеса: Злоиме, Злипревој, Злавера, Злашпиља, Мркла Долина, Мркли Пролаз, Крволочна Јама („ама”, „ама”, вели ехо), Мртва Женска, Каљуга Отроване, Поље Меса (где су само нашли оваква имена, ширина од крви излупане, самлеване и преоране, угар епителних ткива, парцеле месине, ливаде коже и масти и покожица), Ђавољи Мост, Истерани Духови („Забога, престаните дуси”, је ли то не-

---

¹ Врста канала.

ка Доницетијева арија), па Разбојников Зденац, Парцела Обешених, Лобања Мртваца (кора и лобања², али и иловача и теракота, и овај мртвац уштављен као кожна футрола, као оне даире које продају неуким туристима), Долина Смрти, Брег Вешалâ, Јендек Мртваца, Јендек Мрца (финија израда), Мртви Коњ (сад и Апачи), Жбун Смрти, Харон, Базен Гроба (*Residence!* улаз са купоном, туш, сауна и турско купатило, мртво купатило, купатило Марија), Каљуга Пакла, и коначно он, Гниф Гнаф³. Сада се зове Борго Санта Марија, али је Гниф Гнаф, у част шума коракâ по блату. Гниф, шум ужаса; Гнаф, глас мртвих. Никада, али никада нисам чуо да из једног имена прска земља и каља чизме.

Зоне које окружују метрополе вребају нас, чекају. Искрсавају ознаке, прикључци, прилазнице, туробни бубњеви тих назива, са Инфернетом, ојађеним и тужним, искривљеним. У међувремену, права деоница, пут се пробија између борова док, изненада, иза успона, не искрсне море, секући коловоз као препрека. Овде се простор невероватно шири, облачно небо. Здесна, испред зграде кур-салона, указују се једно крај другог, *Пивница-Пицерија Löwenbräu* и седиште реда *Часне Сесџре Мале Раднице Светџих Срџаца*. Још је рано, и под првим јутарњим зрацима монашки ред изгледа збуњено и величанствено, занесено и ревносно. Раднице на срцима, пчелице ројеће кошнице, милосрднице које праве мед и пиво, лака и сјајна пена, плес сестрица на кружној тераси, бледој и побожној, пјаца, патена, послужавник стигао из воде који обнавља свету тајну сухаристије. Између *hostiam*, жртве и жртвеног јагњета (тако се зове плочица која се даје на причешћу) и *ostium*, ушћа, етимона Остије, грешке, неспоразуми, укрштају се по неким фантастичним географијама, литургијским интерференцама, са Светом Моником, Августиновом мајком, која се гаси на лиду. Уста/ушће реке и уста верника стапају се у слику Рима, паганског, који се преобраћа у Христа примајући његово тело преко естуарија. Тибар као језик верујућег који прима Остију. Тибар као језик змије чија је глава Рим.

II

Не тако давно, одмах иза ватиканских зидина, слепа улица водила је до Станице Светог Петра, полигон за учење вожње, сеоски призор, изнурен и љубак. Одатле је некада полазио воз за Витербо. Лацио, прото-Лацио! са својим незграпним и кукавним говором, крњеци и речи, рустични ваздух и Ориоло, Сетевене, Спицикино.

² *Coccia* на италијанском значи и *кора* и *лобања*.

³ Име места настало тридесетих година као концентрација барака за раднике који су радили на мелиорацији тла. Бизарни назив требало је да евоцира гацање чизама по блату. Доцније је Гниф Гнаф преименован у Борго Санта Марија.

Ја сам ишао ка Веју, на Ђилери⁴, и мислио о опсади, о граду који је провртен одоздо и извађен властитим житељима као какав зуб, ишчупан из унутрашњости, пробушен кроз земљу у овој земљи сазданој од вулканâ. Мислио сам о латинским свештеницима и убицама, што су живели у светим шумама око Рима, о њиховим племенским и тотемским обредима, о златним гранама и ратницима студеног Анјенеа: „Немају сви право оружје. Неки користе оловне каменице, други носе два пика под руком. Лево стопало им је голо, десно прекривено кожом, док на глави имају кациге од вучје коже”. Који монструми.

Кад се стигне у Брачано, чује се латински како, подземан, одјекује чак и у типичним доломитским кућама. Овде се природа уредно повукла, али језеро је дубоко, облика левка, тамни конус, потопљени кратер. Тле, пуно ожиљака, усека, пликова, зацељено, угашено, а ипак живо. Скоро је немогуће пловити једром. Кроз интерстицијуме, пробијајући обруч од обала, ветар се наједном провуче, тек претхођен неким набором. Зачује се фијук и бродско корито се нагне. Осећао сам немир и покушавао да га сакријем. Али алге... Како сам могао да заборавим на алге. Бујају у дубини, преплићу се у тамнилу, магичне и мртве, док лебдим у чамцу над устима топовске цеви, везан за слабаши дашак поветарца. Окомит сам, вертикалан, осцилирам као кључ обешен о привезак. Пампурни сам чеп набијен у цев пушке-играчке.

III

Лето сам проводио у кући смештеној на узаном простору између пута и мора. С друге стране коловоза била је пруга и, затим, спржена поља, жута, пушта, која су стизала до Толфских брда. А иза, Алумјере, са својим рудницима стипсе, ризница и монопол ренесансног папства. Из тог правца долазиле су језиве електричне олује, ноћу би се небо претварало у мрежу муња без иједне капи кише. Август смо проводили заједно, и од тада, сваки пут када бих се бријао, и користио ту воштану супстанцу, хладну, магнетну, помишљао бих на стихове наоштрене попут сечива и фиксираних за главчину неког искричавог зракастог венца:

Пресијава се на боји тамнила
као сабље што витлају по азурном руху.

Забога! Ево где срце ми се кида
на бљеску тог сева.
Љубавници, јесте ли ви сви изморени севовима?⁵

⁴ Марка мотоцикла.

⁵ Стихови арапског песника Ибн-ат-Тубија (око 1000 године).

Нису ме занимала оближња села. Све се одвијало дуж обале, тик уз море, дечији и апстрактни распусти, филмска трака Аурелије⁶ са удесима, пожарима, дугим поподневним тишинама празног коловоза. А, онда, тресак, искренута кола, и тај голи грудни кош, изобличен и те разбацане ствари, док тишина влада, три сата је поподне, имам десет година и већ од десете храним звер. Месо, сирово месо, смрад кочница.

Непрестано пролажење возова, сасвим близу, и ја који стојим на тераси и поздрављам оца што путује за Ђенову. Кад окренем леђа путу, ту је море, и мој поглед усамљеника, одсечен, остављен да изгори у августовској чами детињства. Тако сам копнео, стрњика у пољу. Или бих устајао у зору и одлазио до терми, прескакао ограду и улазио у празан базен. Када би никло сунце: колики сјај! Под неизмерним сводом налик на Максенцијеву базилику, сочиво дугог и плитког базена, млаког и мрачног са мном унутра, млаким и мрачним изнутра.

Аурелија наставља ка север-северозападу и стиже у Арл, срце свог латинског гробља, али ако се окренем надесно, указује се Чери. Сплет кућица ослања се на спиралу зидина која се ушрафљује све до у чауру трга. Лутка. Ако мислим о мумијама, то је стога што су на гробљу иза вароши сахрањени баба и деда, спарени, летаргични, и замишљам их тамо, испод земље, облаци у облаку прашине, као кад сам открио да су ми мољци изјели крпени талисман. Прснуо ми је у рукама, најдражи, у прхуту инсеката, испарио пред очима, испарио као што је истина да се мајка моје мајке звала Теранера.

ВАЛЕРИО МАГРЕЛИ (Valerio Magrelli) рођен је 1957. у Риму, предаје модерну француску књижевност на Универзитету у Касину. Објавио следеће књиге поезије: *Ora serrata retinae* (Feltrinelli, 1980), *Nature e venature* (Mondadori, 1987), *Esercizi di tiptologia* (Einaudi, 1992), *Didascalie per la lettura di un giornale* (Einaudi, 1999), и *Poesie (1980–1992) e altre poesie* (Einaudi, 1996) која обједињује прве три збирке и осам дотад необјављених текстова. Преводио је Валерија, Дебисија, Верлена. Написао је монографију о Жозефу Жуберу и студију о дадаизму. Аутор је антологије француске поезије двадесетог века. Пише есеје. Објавио је и књигу о визуелним аспектима Валеријевог стваралаштва, *Vedersi vedersi* (Einaudi, 2002), те збирку кратких проза *Nel condominio di carne* (Einaudi, 2003). Најпревођенији новији италијански песник. На српском: *Прироге и шапе* (Октоих, 1995) и *Вежбе из тиииолоџије* (Рад, Реч и мисао, 2002).

Текст је преузет из треће Магрелијеве збирке, *Вежбе из тиииолоџије*, (Einaudi, 1992).

Превео с италијанског и белешку саставио ДЕЈАН ИЛИЋ

⁶ Некадашњи римски пут, данас аутопут, од Рима до Ђенове и Арла, дуж Ти-ренског мора.